

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindellicorum, 1708

Articulus III. An collatio, vel provisio beneficiis non vacantis jure valeat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

disti c. *Cum nostris*, & L. *denique* A. ex quibus causis majores, ex quo inferunt, postliminio non contineri; possessionem, quæ habet plurimum juris, & minimum facti, esse illam, quæ per servum, vel filium familias ex causa peculiari ignoranti acquiratur juxta textum in L. 1. §. *item acquirimus*: Et in L. *quod servus*. 14. cum aliis. ff. de acquirend. possess. & in L. *Labeo*. ff. de usucap. & de hac agit textus in L. *possessio* 40. ff. de acquirend. possess. ibi: *plurimum ex jure mutuatur; plurimum juris & facti* habere dicitur possessio, quæ per procuratorem, vel aliam personam, vel etiam per filium ex causa non peculiari acquiratur, juxta text. in L. 1. C. de acquirend. possess. factum enim ibi reperitur filii, vel servi, vel alterius personæ, multum etiam operatur juris dispositio, ut indicant verba ejusdem L. 1. ibi: *tam ratione utilitatis, quam juris prudentiæ*. Plurimum juris, & nihil facti eam habere iniquiunt, quæ legis ministerio transfertur, absque facto ejus, cui acquiratur, ut in *constituto*, juxta L. *quod meo in princ.* ff. de acquir. possess. & in pluribus aliis casibus, quos latè præsequitur *Rebuff.* in *praxi. tit. de materiis possess.*

ARTICULUS III.

An collatio, vel provisio beneficii non vacantis jure valeat?

829 **C**ommunis regula in ordine ad præsentem quæstionem hæc traditur, quòd *collatio beneficii non vacantis, ipso jure nulla sit*; ratio sumitur ex c. 1. *h. t.* ibi: *qui in virorum sacerdotum loco ponuntur, hoc ipso sunt ac Ecclesiastica communione pellendi, quo se passi sunt successores, viris sacerdotibus adhiberi*. Unde, quiscenter se in illo institui, vel confirmari patitur, aut collationem acceptat, est ab Ecclesiastica communione removendus, hoc est à participatione Corporis, & Sanguinis Christi. *cit. c. 1.* ibi: *qui in virorum, junct. Gloss. V. communione*, ac in super *ex illo deponendus*, *Gloss. ibid. V. Pellendi*: cui consentit c. *in primis* 2. q. 2. ubi, cum Episcopus beneficium *vivi possessoris*, seu *beneficarii* alteri contulisset, Gregorius Papa, de Episcopi supra dicti persona, inquit, hoc

Tom. III.

statuendum est, ut si nulla contra eum criminalis causa, quæ exilio, vel depositio-
ne digna est, mora, sive probata est, is, qui eo superstite perversè, ac contra Canones in Ecclesia ejus ordinari præsumpsit, sacerdotio privatus, ab omni Ecclesiastico ministerio repellatur; & 7. q. 1. c. *Eum, qui* 40. Ubi Gregorius Pontifex ait, *eum, qui contra justitiæ regulam in Archidiaconatum alterius se proveli consensit, ab ejusdem Archidiaconatus honore deponimus; quia, si ulterius in loco eodem ministrare præsumpsit, se participatione Communionis Sacrae noverit esse privatum; nec, cum verè vacaverit, illud deinceps obtinere potest sine dispensatione Pape, & sitalis intrusionis in supplicatione mentionem non fecit, dispensatio irrita sit, quia subreptitio est*; c. *final.* de eo, qui duxit c. 20. & 27. de *rescript.* ratio autem sumitur ulterius ex c. *Tue* 20. de *præbend.* ubi dicitur, quòd non teneat electio, quando duo ad unam præbendam simpliciter eliguntur.

Ratio redditur, quòd duo eandem præbendam obtinere non possint, ne quidem sic, ut unus eorum ipsam obtineret, & alius sub expectatione: ex hoc deducitur non tantum collationem beneficii nondum vacantis invalidam esse ipso jure; sed etiam præsentationem, ac institutionem; electionem, ac confirmationem, alias enim illud unus posset obtinere actu, alius saltem in expectatione contra clarum textum in dict. c. *Tue*; & quoniam decisio contenta in hoc c. *Tue* fundatur in Concilio Lateranensi, contra etius decreta, & Canones nihil possunt Prælati cujuscunque dignitatis, Papæ inferiores, ut ostendimus l. 1. tit. 2. de *Constit.* 1. Nullus Episcopus jure suo ullum in beneficio *viventis instituire, confirmare, vel intitulare poterit validè*, defectu potestatis ad taliter instituendum, confirmandum, aut intitulandum de jure requisita

Dices: ergo nec poterit Episcopus admittere renunciationem beneficii, factam à resignante in favorem tertii, si iste ad eam eligatur, vel presentetur? R. 1. concedendo illatum, si talis admissio deducatur in pactum, ut constat ex dict. alibi. R. 2. admittendo illatum, etiam secluso tali pacto, si resignatio sic sit conditionata,

Bb

ut

ut resignans nolit eam valere, si illi Tertio non fiat collatio, vel provisio in tali beneficio; res enim videtur clara; quia sic aperte fieret illi tertio provisio in beneficio *non vacante*. Nam beneficium in dato casu prius non vacat, *quam impleta sit conditio*, nimirum, *quod Tertio in eo sit provisum*; Cum ergo conditio, consequenter provisio, prius impleri debeat, quam valeat resignatio, atque adeo priusquam vacet beneficium, eo ipso prius alteri eo esset provisum, saltem expectatione prius impleta, quam vacet beneficium, atque talis provisio est iure nulla, & irrita ex *præced. n. ergo*.

Dices: 2. consuetudinem esse in contrarium. R. non sufficere, hoc præcisè allegari; multa enim fiunt, quæ facta non tenent, & ab Ecclesia quandoque tolerantur, non approbantur, ne quid ulterius fiat propter multitudinem peccantium, ut manifestum est ex alibi dictis claro iure fundatis. 2. non qualibet consuetudo relevat, sed legitime inducta, & ex actibus antecedenter legitime factis probatur. 3. quia, tamen si fortè in una diocesi hoc obtinuerit consuetudo, id tamen non propterea commune esse aliis, ut evidens est in præscriptione, quæ obtenta in uno loco, vel ad exercitiùm jurisdictionis quoad unum actum non propterea porrigitur ad quemlibet locum, vel quemvis actum talis jurisdictionis. 4. quia (ut mihi rerulit vir juris peritus, professione Religiosus, aliquot annis Romæ versatus) plurimæ tales resignationes summo Pontifici eo tempore propositæ sunt, nullâ admisâ, quod Ecclesiæ Constitutionibus profus contrariæ essent, quod aperto etiam iure constat ex c. *detestanda. 2. h. t. in 6. de quo infra. num. 843.*

832 Sed nec promitti possunt beneficia Ecclesiastica, *antequam vacent*, ex claro textu c. *Nulla. 2. h. t. ibi: Nulla Ecclesiastica Ministeria*, seu etiam beneficia vel Ecclesiæ tribuantur alicui, seu promittantur, *antequam vacent: ne desiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locum, & beneficium se crediderit successurum; cum enim in ipsis etiam legibus Gentilium invenitur inhibitiuum, turpe est, & divini plenum animadversione iudicis, si locum in Ecclesia Dei future successionis expectatio habeat,*

quam ipsi etiam gentiles condemnare curarunt. Deinde, cum quidam Clericus, post litem contestatam in causa beneficii, *dum nondum vacaret, sibi promissi ab Abbate, & Monachis*, chartam quandam Monachorum exhibuisset *promittentem*, quod primam Ecclesiam, ad collationem spectantem, assignabunt illi: definitè respondit Innocentius III. *quod promissio prædicta non teneat, ut pote contra statuta Lateran. Concilii attentata*; mandavitque, quatenus delegati memorato Clerico super hoc silentium imponentes ab imperione ipsius dictos Abbatem, & Monachos absolvant; prout habetur in c. *Extenore. 13. h. t.*

Dices 1. si beneficia, *nondum vacant* 833 *conferri*, aut *promitti* non possent, sequitur, quod Episcopi non possint beneficia, *vivis eorum possessoribus, unire alteri Ecclesiæ, Collegio, aut Capitulo*: sed sic est, quod possint similes uniones facere c. *Consultat. de donat. c. Cum venissent, & ibi Glossa v. Retinebat. de restit. spol. Clement. unic. de rebus Ecclesiæ* igitur, quia beneficia *nondum vacantia conferri*, aut *promitti* possunt. R. N. Ma. Nam ex unione beneficii, facta loco Religioso, non oritur ratio captanda mortis alienæ; cum fiat unio ad tales, quorum nullus in particulari habet jus reale in beneficio unito.

Dices 2. equalis ratio militat, si benefi- 834 *cium viventis conferatur*, ac si beneficium *promittatur*, cum facultas se obtulerit; Siquidem, qui gratiam hanc assequitur facile in votum caprandæ mortis alienæ incidet: sed beneficium *promitti* potest, cum facultas se obtulerit c. *accedens. 14. h. t.* igitur, quia beneficium *nondum vacans promitti potest*. R. N. Ma. discrimen assignat ipse Pontifex in c. *Accedens. 14. h. t.* Nam cum quidam Clericus Pontifici exhibuisset, sibi à Prælato talis Ecclesiæ promissam esse beneficii collationem, *cum primam poterit*: respondit: Nos attendentes, quod *aliud est* Prælatum promittere beneficii collationem *cum poterit*; aliud, *cum vacabit*: cum in multis casibus se facultas offerre possit, in quibus collatio non esset in expectatione *vacaturi beneficii* differenda; hinc illis, qui taliter promiserunt, mandavit quatenus memorato Clerico (cum

(cùm poterint) Ecclesiasticum benefici-
um assignet.

835 Ex hoc deducitur, aliam esse *promissionem providendi de beneficio, quando poterit*; aliam, *de beneficio vacaturo*: seu, quando *vacabit*: illa est promissio solum *generalis*; & non specificè *de vacaturo*, cùm in multis casibus facultas se offerre possit, in quibus collatio non esset in expectatione vacaturi beneficii differenda, ista verò foret specialis, & induceret expectationem collationis *differendæ*, consequenter contingeret, quòd duo haberent unam, ac eandem præbendam, unus *actu*, alter *in expectatione*, contra c. *Tue. 20. de præbend. de quo supr.* hâc distinctione observatâ patet etiam ratio, cur promissione, quam fecerunt Monachi, (de qua in c. *Ex tenore. 13. h. t.*) fuerit rejecta; & ista, quam fecit Prælatus (de qua in c. *Accedens 14. eod.*) fuerit admittâ, nam hæc fuit promissio provisionis *solum in genere*, quando poterit, illa verò *specificè de vacaturo*, sic Barbof. in c. *Ex tenore. V.* quod dicemus infra à num. 839.

836 Dices 3. si beneficium, *nondum vacans, promitti* non possit expressè, nec poterit etiam tacitè; cùm eo casu etiam detur occasio captandæ mortis alienæ: sed tacitè, *beneficium nondum vacans*, rectè promittitur, cùm quis recipitur in Canonicum absque præbenda, nam præcisè præbenda proximè vacatura illi debetur, c. *Cùm M. de Constit. c. Relatum. c. dilectus. de præbend. c. si postquam 13. eod. tit. in 6.* & certò scit Canonicus ita receptus præbendam proximè vacaturam illi deberi, unde facilè habebit votum captandæ mortis alienæ, & nihilominus talis receptio in Canonicum sine præbenda, sub spe futuræ vacationis, licita est: ergo quia beneficium nondum vacans promitti potest. R. datâ maf. de promissione ab *homine*, sed non, si fiat *à lege*: quando autem quis recipitur in Canonicum, esto per consequens ei debeatur præbenda proximè vacatura, debitum fundatque *in lege*, non *in hominis promissione*, cùm quis possit esse Canonicus, & non præbendarius, licet supposito Canonicatu, *lege* constitutum sit, ut eidem etiam de præbenda provideatur, sic Vicarius generalis, ab Episcopo constitutus, Vicariatum habet

Tom. III.

ex libera Episcopi constitutione; hâc tamen suppositâ, potestatem non habet *ab Episcopo*, sed *à lege*. Sed V. n. 844. quid etiam de hac clausula tenendum jure novo.

Dices 4. in c. *Exposuit. 4. c. Constitutus 11. h. t. c. Ex parte. 12. de offic. deleg. c. 2. de præbend. in 6.* desertè dicitur, *validè, & licitè posse beneficia vacatura promitti*: igitur non rectè in præsentî statuitur, beneficia, *nondum vacantia, promitti non posse.* R. 1. in dicto c. *Proposuit* agi solum de provisione beneficii, antecessore adhuc vivente, *mandato Papæ*, qui (ut ait textus,) secundum plenitudinem potestatis de jure potest supra jus dispensare. R. 2. mandatum illud papale, & provisionem exinde factam, non fuisse de præbenda *vacatura*, sed *vacante*, ut constat ex textu ibi: *licet autem intentionis nostre non sit, investituras de vacaturis, factis contra Canonum instituta, ratas habere*; attendentes tamen, quòd idem Presbyter *non de vacatura*, sed *de vacante per Prædecessorem nostrum fuit investitus*, utpote, quæ post cassationem concessionis à vobis factæ intelligebatur *vacare*, mandamus quatenus, amoto ab ea præbenda quolibet detentore, eam ipsi cum plenitudine honoris Canonici assignetis.

Ad c. *Constitutus. 11. h. t. 13.* ex illo nihil deduci in favorem objectionis factæ, Nam ibi non dicitur, quòd Episcopus possit, vel ipse conferre, aut promittere, beneficia *proximè vacatura*, aut hanc potestatem alteri delegare, seu committere, quamvis talem delegationem ab Episcopo Landunensi factam Pontifex, *pro illa vice* dissimulaverit, strictè prohibens, ne id deinceps fiat; ut patet ex litera ibi: *quia verò concessiones tales (si ad consequentiam traherentur) fieri possent in fraudem Canonice Sanctionis, per quam prohibentur Ecclesiastica beneficia concedi, si ve promitti, antequam vacent*, nolimus, quòd, hujusmodi occasione mandati, quod gratiam continet personalem, fraudem adhibere volentibus, licentia conferatur. Per hoc tamen non prohibetur Episcopis committere aliis potestatem providendi beneficiis, *postquam vacant.*

Ad c. *Ex parte 12. de offic. delegati. 839* R. ibi solum agi de provisione per gratiam expectativam, *factam à summo Pontifi-*

Bb 2

cc,

ce; consequenter nihil probari ad intentionem, quod idem possint inferiores illo; Pontifex enim propter supremam auctoritatem, & plenissimam in beneficialibus distributionem, potest beneficia nondum vacantia promittere, & in eis jus expectativa conferre, c. *cum te* 7. c. *Constitutus*. 19. c. *Mandato*. 38. c. *in literis*. 39. cum seq. de *prescript.* & ideo etiam beneficium *litigiosum*, quod conferri non potest c. 2. *ut lite pend.* in 6. utiliter Pontifex confert. *Clement.* 1. *in fine cod. tit.* & cum beneficium sui naturam conferri debeat *in perpetuum*, c. *Sanctorum*. 70. *dist. c. unic. de Capell. Monach.* in 6. *ad tempus* Pontifex rectè conferre potest c. *si gratiosè de rescript.* in 6.

Quia tamen æquius est, Pontificem non imperiorantem, sed etiam exemplo ceteros Episcopos in officio continere, inde provenit, ut plenissima potestas, quam in causis beneficialibus Pontificem habere docetur *in c. 2. de præbend.* in 6. non pro libitu suæ voluntatis, sed secundum justitiam, & æquitatem exercent, ut constat ex c. *Proposuit h. t.* de quo plura Sanchez *l. 2. matr. d. 13. an. 3.* Et ideo hodie sublata sunt hujusmodi literæ expectativæ per Concilium *Trident. sess. 24. de reformat. c. 19.* ex ratione adducta in præsentibus, videlicet ne deur votum captandæ mortis alienæ.

840 Ad c. 2. *de Præbend.* in 6. nec ex illo probari, quod ullus Prælati Ecclesiasticus, *Papæ inferior*, jure suo ordinario conferre, aut promittere possit beneficia *vacatura*, & *nondum vacantia*; nam textus expressè loquitur de casu specialis tantum promissionis alicui factæ a *Papæ*; ibi: statuimus, ut Ecclesias, dignitates, Personatus, & beneficia, quæ apud sedem istam deinceps vacare contigerit, aliquis *præter Romanum Pontificem*, quacunquæ super hoc sit auctoritate munitus, sive jure ordinariæ potestatis ipsorum electio, provisio, seu collatio ad eum pertineat; sive literas super aliquorum provisione generales, vel etiam speciales sub quacunquæ forma verborum receperit (*nisi sit super conferendis eisdem in Curia Romana vacantibus specialis, & expressa, ab ipso Pontifice summo, auctoritas attributa*) conferre alicui, seu aliquibus, non præsumet.

Dices 5. in c. *Dilectus*. 21. *de jure patronat.* habetur, reservationem præbende, *proximè vacaturæ*, factam a *Legato a latere*, utilem, & ratam esse: igitur idem dicendum est in promissione beneficii *non vacantis*, cum reservatio, præsertim in Commodum certæ personæ, promissionis vim obtineat. *2. N. conseq. ad prob.* 2. negando, quod reservatio beneficii, *cum vacaverit*, contineat vim promissionis. Nam *reservatio* nulli constituit jus ad beneficium, *cum vacaverit*, ut conferri non possit, cui vult reservari, *promissio* autem promissario, eam acceptanti, constituit jus ad beneficium, *cum vacaverit*, ut conferri non possit, cui vult promittens, sed conferri debeat promissario; quod verum est etiam de reservatione in Commodum certæ personæ, nam adhuc reservans etiam taliter potest conferre alteri, nullâ intimatione factâ tali personæ de reservatione in ipsius gratiam.

Demum, non solum collationes, & 842 promissiones beneficii non vacantis jure nullæ sunt, ac irritæ; sed ipsæ etiam promissiones, vel provisiones, quæ fiunt a Patronis de præsentando ad beneficium, si fiant, *antequam vacet*, habetur ex c. *Cum dilectus in h. t.* ubi dicitur, quod, sicut non potest Patronus promittere se præsentaturum aliquem ad beneficium vacaturum, ita nec dare potestatem præsentandi, antequam beneficium vacet. Cum enim Comitissa Flandrensis fecisset promissiones *de non vacantibus beneficiis Ecclesiarum*, in quibus jus obtinebat patronatus, & donationes eorum in manibus possideret alienis; re intellectâ Honorius III. mandavit Episcopo, & Capitulo Cameracensi, quatenus id irritum decernerent inhiere eidem, ne similia de Castero attentare præsumat.

Confirmari possunt hæc dicta ex c. 843 *Detestanda*. 2. *h. t. in 6.* ubi *omnis promissio, per quam datur via ad beneficia vacatura, repræbatur*, cujus rationem reddit Bonifacius VIII. *in dict. c. 2. dicens*: licet olim fuerit Canonica constitutio decretum, quod ii, qui promittunt aliquibus de beneficiis Ecclesiasticis, *cum poterunt*, vel *cum facultas se obtulerit*, providere, promissiones suas (facultate se offerente) debeant adimplere; *quia tamen, sicut experientia docuit*, per promissiones hujusmodi, quæ per importunitatem

nimi-

nimiam, per quam, non concedenda, multoties conceduntur, & per ambitionem improbatam, ut plurimum extorqueantur, aperitur via subtili palliatione verborum, ad promittenda damnabiliter contra Lateranense Concilium beneficia vacatura, mortis alienæ votum ingeritur, & Ecclesiis, ac Prælati, & personis Ecclesiasticis gravamina plurima inferuntur: Nos, malis hujusmodi, & animarum periculis occurrere cupientes, promissiones easdem, & alias quascunque, sub quovis modo, aut formâ verborum, de cætero faciendas, per quas directè, vel indirectè aperiri via valeat ad beneficia vacatura, auctoritate Apostolica penitus reprobamus, & omnino viribus vacuumus, decernentes, per eas, vel ipsam aliquam, ad providendum alicui nullum deinceps quomodo libet obligari.

844 Ex hoc textu sequitur, quod, licet antiquo jure decretalium permissa fuerit promissio de beneficio conferendo adjecta clausula: *cum potero*, vel *cum se facultas, aut occasio obtulerit*, ut constat à n. 836. jure tamen novo decretalium, etiam illam promissionem non obstante illa clausula, imò quavis aliâ, per quam via directè, vel indirectè aperitur ad beneficia vacatura, esse prohibitam, & invalidam ex claro textu Bonifacii VIII. in proximè relato c. *Detestanda*, ubi tamen nota, Constitutionem istam esse antiqui juris *correptoriam*, non autem declaratoriam, adeoque non extendi ad promissiones ante illam factas, sed tantum futuras, deinde illam loqui solum de actu, quo promittitur præbenda simpliciter, non autem eo, quo alicui conceditur aliquid, cui dispositione juris annexa est præbenda, qualis est receptio alicujus in Canonicum, ut supra dictum est.

ARTICULUS IV.

De reliquis ad hunc titulum pertinentibus.

845 PRO ulteriori præmissorum explicatio-
ne not. i. poenas, de quibus n. non incurri ab eo, qui passus est se institui in beneficio viventis, ignorando, illud non vacare legitime; nam sic non est in eo culpa, &c. in primis. 2. q. 1. §. de Episcopi, ad poenam depositionis exigit, quod

in viventis Ecclesia se institui præsumpserit; quod etiam habetur in c. *Eum, qui*, 7. q. 1. ibi: qui in alterius loco eodem ministrare præsumpserit. Not. 2. non incurri ab eo, qui viventi succedit, ex justa causa deposito, Glossa fin. in c. 1. h. t.

Not. 3. quando dicitur, quod promissio beneficii, non vacantis, involvat votum mortis alienæ, non intelligi, quod id habeat ex natura rei, & causaliter (aliàs enim nec à summo Pontifice promitti posset beneficium nondum vacans) sed tantum occasionaliter; occasio autem ex natura rei stare potest sine occasionato; quamvis summi Pontifices etiam occasionem velint remotam in his, qui vel recipiunt, vel provident Ecclesiastica beneficia. Et quamvis per scripturam rectè probetur facta beneficii promissio, non tamen rectè probatur valida, ut constat ex c. *ex tenore*, de quo supr.

Mot. 4. quamvis ex c. *Cum super*, 8. h. t. 847 rectè probetur, Clerico recepto in Canonicum alicujus Ecclesiæ promitti posse, quod illi etiam providebitur de præbenda, cum se facultas obtulerit, hanc tamen promissionem jure novo c. *Detestanda*, de quo n. 843. non prohiberi, ex num. 844. nec exinde ab illa rectè fieri argumentum ad promissionem simpliciter de concedendo vacaturo, cum debitum præbendæ in primo casu procedat à provisione legis, non in secundo, ut diximus superius.

Not. 5. quando dicimus beneficium non vacans, nec conferri, nec promitti posse, id intelligi etiam de quovis alio beneficio qualificato, quale est beneficium, cui annexus est personatus, officium, vel dignitas Ecclesiastica ex dict. c. *Detestanda* in num. 843. & c. *post electionem*, 7. h. t. ubi expressè sermo est de Archidiaconatu, alteri, cum nondum vacaret, concessio, ut supra expositum est.

Not. 6. quando beneficium, legitime collatum, beneficiatus renuntiare, seu dimittere, quoad possessionem per gravem, & injustum metum, extrinsecus incussum, directè ad extorquendam ejusmodi dimissionem, coactus est, posse illum nihilominus agere ad possessionem recuperandam, non obstante, quod alter interea in eo institutus sit; nec actionem ejus, exceptione facta renuntiationis in judicio elidi, prout habetur ex dict. *suprà* h. t.

Bb 3

Not.